Прво помињање Бахмута (Артјомовск) забележено је 1571. у једном наређењу Ивана Грозног и то је био једини пут до почетка 18. века, да би средином тог века поново дошао у центар пажње и то захваљујући Србима . Бахмут је био центар Славјаносербије, области у које су се, после развојачења потиске и поморишке Војне крајине, населили Срби.

Не желећи да постану „паори“, односно кметови мађарским земљопоседницима, као што нису желели да се одрекну православља, Срби из ове две крајине преселили су се у Русију. Прва пресељења почела су још за време Петра Великог, а масовнији таласи крећу за време његових наследница, Катарине И, Ане, Јелисавете и Катарине Велике. Знаменити српски историчар и директор Историјског института САНУ Мита Костић објавио је о овој епопеји студију под називом „Српска насеља у Русији, Нова Србија и Словеносрбија“, а Милош Црњански ју је овековечио у „Сеобама“.

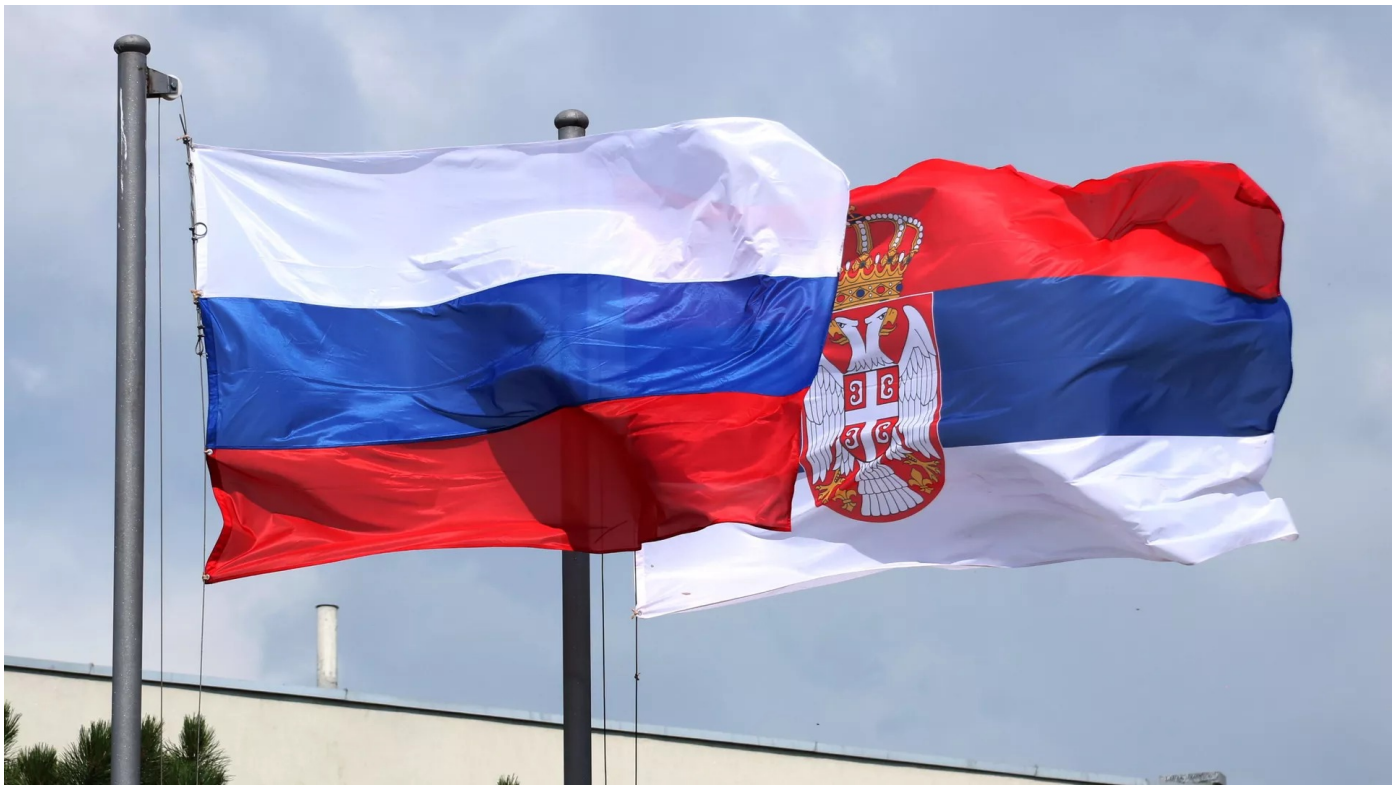

Пресељење Срба из Хабсбуршког царства у Русију није било случајно – било је организовано и координисано – предвођено је српским официрима из породица Витковић, Прерадовић, Панић, Вулин, Перић, Шевић, Стојановић, Текелија…

Један од тих официра, Симеон Пишчевић, чији су мемоари послужили Црњанском као инспирација за „Сеобе“, земљу коју су Срби населили описује као „отврдлу и дивљу“, која је „можда од створења света необрађена и лежала је од древних времена без сваке користи, пуста и без народа“. Будући руски генерал насељенике упоређује са бродоломницима који као да су се нашли на пустом острву и хране се зељем, корењем и ловом.

„…тако смо и ми дошли у пусту степу и земљу таку, где од створења света никаква насеља није било ни купити се ничега није могло… Но већ идуће године нестало је нужде, јер су посејали хране за себе и своју стоку, набавили марве, оваца, живине и почели боље да живе. Тако су од пустиње учинили земљу обећану, насељену, обрађену оплемењену и плодом земаљским изобилну“, пише Пишчевић.

Највећи талас пресељења Срба у Русију почео је средином 18. века и предводили су га Јован Хорват (који је са руским двором осмислио план пресељења), Јован Шевић и Рајко Прерадовић. Кијев је било главно пријемно место за добијање војног распореда и колонизацијског права. Због сукоба са Хорватом, Шевић и Прерадовић затражили су да се не населе у Новој Сербији, која се налазила у данашњој централној Украјини, а царски Сенат им је одобрио да се населе територију између Бахмута и Луганска. Славјаносербија основана је декретом Сената од 29. маја 1753, а Бахмут је постао главно штапско место.

Било је планирано да се на простору Славјаносербије насели три до пет хиљада војника који ће два пука, којима ће заповедати Шевић и Прерадовић. Уз још два „пикинерна“ пука (у која су примани насељеници који нису били Срби), ови пукови чинили су Славјаносербски корпус.

Презимена сведоче о пореклу

Са даљим продором Русије на југ, нешто мало од деценије по оснивању, губи се разлог постојања Славјаносербије и Нове Сербије и оне су укинуте 1764. Али, насељеници остају, а неки од њих остављају дубок траг у руској историји.

„Ти српски хусари су својим војничким врлинама стекли у Русији толико угледа да су код простог народа у дњепарској степи још дубоко у ХИХ век ’Сербъ’ и ’гусаръ’ биле речи истог значења“, пише Мита Костић.

Учествују у свим ратовима које је Русија у то време водила. Јован Текелија, на пример, постаје генерал током Седмогодишњег рата, када су руске трупе први пут у историји ушле у Берлин; у идућој генерацији, за време наполеоновских ратова, потомци насељеника заузимају значајна места у руској војсци – познат је коњичког генерала Николаја Ивановича де Прерадовича, потомка оснивача Славјаносербије, који се као командант једног коњичког гардијског пука прославио блиставим јуришем у код Аустерлица.

Српски коњаници, ратујући против Наполеона, расејали су кости од Бородина (где је, од 37 руских генерала, њих десет било српског порекла) до Париза. У меморијал храма Христа спаситеља у Москви, уписано је више од стотину српских имена која су се истакла у борби против француског завојевача; међу њима и име Ђорђа Арсенијевича Емануела, који је у Паризу заробио француског маршала Лористона и целу царску гарду.

Налазећи се у окружењу сродног и истоверног народа, Срби насељени у Новој Сербији и Славјаносербији врло брзо су се, након укидања области у којима су живели, утопили у већинско руско становништво. Остала су само презимена да их подсећа на порекло. Тако је из Славјаносербска, још једног града који су, између Бахмута и Луганска основали Срби насељеници, потекао и знаменити руски писац Владимир Војнович.

(Спутњик)